

ENKELE HERINNERINGEN IN VERBAND MET JEAN RAY

Wij woonden in de parochie van Sint-Jacobs in de toenmalige Steurstraat die nu de Penitentenstraat heet. Ons huisnummer was 7. Hoeks aansluitend bij de Steurstraat was er de Wolfsteeg, niet de Wolfstraat, want de steeg was nog niet volgebouwd, verre daarvan. Ze gaf langs één kant uit op de Baudeloostraat, langs de andere op de Steurstraat, en maakte dus een bocht van 90 graden. Het huis van Jean Ray lag in het gedeelte dat parallel was met de Steurstraat, en naast zijn huis was het einde van de steeg in de richting van de Baudeloostraat nog onbebouwd: daar lag een stuk grond, zand, aarde, steenbrokken, afval en onkruid. De onbebouwde percelen vormden de hoek van de Wolfsteeg en de Baudeloostraat. De steeg was een aardeweg met voetpaden.

Mijn vader was teruggekomen uit gevangenschap, waar hij tijdens de eerste wereldoorlog veertig maanden als politieke gevangene in Duitse kampen had gezeten. Ik was in 1920 zes jaar oud, maar wist al heel goed wat mijn moeder en mijn vader samen bespraken. Mijn moeder was onderwijzeres en mijn vader een intellectuele flamingant die als verzekeringsmakelaar het brood van zijn gezin verdiende. Wij waren arm, “zoals alle eerlijke mensen die de oorlog hadden meegemaakt”, zo zei men in onze familie. Als journalist had mijn vader sedert 1900 op eigen kosten al zeer veel gepubliceerd, en zou na de oorlog nog enkele jaren daarmee doorgaan. We hoorden hem altijd zijn gedachte zeggen. Zo wisten mijn twee broers en ik -niet het na de oorlog geboren zusje dat nog te klein was- dat onze vader een hekel had aan Jean Ray. De familie De Cremer woonde vlakbij, in een huis schuin achter het onze. Langs de binnenkoer zagen we het liggen. Vanuit mijn slaapkamer op de eerste verdieping konden we in zijn huis kijken. Maar nooit heb ik iets gezien met betrekking op de bewoners van het huis.

Ik wist nochtans dat hij een dochter had. Ze heette Lulu en was ongeveer mijn leeftijd. Ik was jaloers op haar omdat zij altijd prachtige strikken in haar haar droeg. Ze had mooi, lang, gekruld blond haar, dat mocht loshangen terwijl het mijne altijd moest gevlochten worden.

Mijn vader had een hekel aan Jean Ray voor allerlei redenen die alleen kunnen verklaard worden met betrekking op de tijd van toen.

Jean Ray was een neef van Anseele, en door mijn vader en zijn vlaamsgezinde vrienden van 1900-1914 werd Anseele een biefstuksocialist genoemd. Zij namen het hem kwalijk dat hij een soort misprijzen voor de intellectuele flaminganten toonde en -volgens hen- niet begreep dat het volk eerst en vooral zijn eigen taal moet kunnen gebruiken, naar school gaan, en in het Vlaams in het leger dienen en desnoods voor het gerecht verschijnen. Dat Jean Ray de neef

van Anseele was bracht hem in hetzelfde kamp. Onze ouders zegden dat niet uitdrukkelijk, maar we begrepen dat wel.

We hoorden steeds dat “Ze”, d.w.z. de socialisten, te weinig idealistisch waren met betrekking tot de “ontvoogding van de Vlamingen op het gebied van onderwijs en sociale rechten”.

Dan was er ook nog het feit dat Ray het blijkbaar niet te slecht had gesteld tijdens de Duitse bezetting. Zoiets leidt vaak tot vooroordelen. Ik heb mijn vader niet horen beweren dat Jean Ray politiek een dubbelzinnige houding had gehad, maar een kind voelt alles, maakt vergelijkingen en trekt conclusies. Had Jean Ray onder de bezetting in kranten geschreven? Na de oorlog schreef mijn vader hevig verontwaardigde artikels over Belgen die gecollaboreerd hadden en misschien rekende hij Jean Ray daarbij. Zovele jaren later hebben deze feiten geen belang meer, en ze te achterhalen heeft geen nut.

In die zelfde na-oorlogse jaren had ik wel zin om met Lulu kennis te maken, maar in die tijd liepen de kinderen niet op straat, en je moest voor alles een toelating vragen. Op straat spelen mocht niet. Ik wist dat ik de toelating niet zou krijgen.

Ik heb Lulu in 1996 ontmoet in het Museum Vanderhaeghen bij de tentoonstelling over Gentse schrijvers, “Van Buysse tot Brusselmans”. Daar was er veel te zien over Jean Ray. Ik sprak haar over haar strikken en haar mooi haar, maar ze ging er niet op in. Ik had ook niets bijzonders te vertellen. Voor de generatie van mijn ouders, die beiden van een opvoeding als onderwijzers hadden genoten, mijn vader vóór en mijn moeder rond 1900, schreef Jean Ray geen echte literatuur. In Amerika noemde men zulke boekjes dime-novels, romannetjes van vijf cent. Daarom deden ze zich niet de moeite om hem te lezen, en het vooroordeel bleef bestaan, omdat er zoveel “beters” te lezen was en zij het zeer druk hadden.

Het huis waar Jean Ray woonde bestaat nog. Als ik vrienden en belangstellenden in de Wolfsteeg begeleid, dan doe ik dat eerst en vooral voor het heel mooie Art-Nouveau huis in de bocht, dat er toen al stond en nu nog.

In de bocht van de steeg waren beide straatkanten al bebouwd.

Naar de Baudelostraat toe staan nu twee bescheiden huizen, waarvan het ene of het andere dat van Jean Ray kan zijn. Men zou vanuit de lucht of met metingen moeten uitmaken welk van de twee langs de achterkoer herkenbaar is, of vanuit ons vroeger huis de zaak bekijken. Ons huis staat er nog steeds, onveranderd.

Er is nog een interessant huis in de buurt. Anseele was heel vlakbij geboren, in het kleine Amalbergastraatje, dat parallel met de Steurstraat (nu Penitentenstraat) tussen deze straat en de Ottogracht ligt. Jean Ray zelf was geboren in de Ham.

Livina VERSCHOORE-SEVENS